

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

PODSETNIK ZA ORGANE JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U VANREDNIM SITUACIJAMA

BEOGRAD, 2017.

PODSETNIK ZA ORGANE JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U VANREDNIM SITUACIJAMA

Urednici: Aleksandra Kecojević, Miloš Živković, Miljana Kerču

Autori: Docent dr Proda Šećerov, Momir Lončar, profesor

Saradnica: Marija Lukić

Korektura i lektura: Ivanka Vukobratović

Izdavač: Fondacija Ana i Vlade Divac

Tiraž: 200

Štampa: Štamparija PROOF

Dizajn: Block & Roll

SADRŽAJ

1. PREDGOVOR	4
Projekat Podrške lokalnim u odgovoru na izbegličku krizu.....	5
2. REČ AUTORA	6
3. UVOD	8
4. ELEMENTARNE NEPOGODE I DRUGE NESREĆE I VANREDNA SITUACIJA	14
5. ZADACI SISTEMA ZAŠTITE I SPASAVANJA	22
6. SUBJEKTI SISTEMA ZAŠTITE I SPASAVANJA	24
7. NADLEŽNOSTI JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U SISTEMU ZAŠTITE I SPASAVANJA	24
8. NORMATIVNA AKTA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE IZ OBLASTI SISTEMA ZAŠTITE I SPASAVANJA	28
9. KRITIČNA INFRASTRUKTURA I IDENTIFIKACIJA OPASNOSTI, PROCENA UGROŽENOSTI	36
10. MERE I ZADACI ORGANA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U VANREDNIM SITUACIJAMA – PLAN ZAŠTITE I SPASAVANJA.....	40
11. UPRAVLJANJE, RUKOVOĐENJE I KOORDINACIJA U VANREDNIM SITUACIJAMA	42
12. SNAGE, SREDSTVA I KADROVI ZA REALIZACIJU MERA I ZADATAKA PREDVIĐENIH PLANOM ZAŠTITE I SPASAVANJA.....	46
13. OSMATRANJE, RANO UPOZORAVANJE, OBAVEŠTAVANJE I JAVNO UZBUNJIVANJE U SISTEMU ZAŠTITE I SPASAVANJA.....	48
15. ZAKLJUČAK	50
16. LITERATURA.....	54

1. PREDGOVOR

PROJEKAT PODRŠKE LOKALNIM U ODGOVORU NA IZBEGLIČKU KRIZU

Projekat "Podrška lokalnim zajednicama u odgovoru na izbegličku krizu, Fondacija Ana i Vlade Divac sprovodi u saradnji sa Američkom agencijom za međunarodni razvoj (USAID) od marta 2016. do avgusta 2017. godine. Projekat ima za cilj da podrži i unapredi kapacitete odabranih lokalnih samouprava pogođenih izbegličkom krizom, zatim volonterskih organizacija, kao i organizacija civilnog društva, kao odgovor na izbegličku, ali i na svaku potencijalno kriznu situaciju.

Projekat se sprovodi u sedam opština u Srbiji u kojima se radi na jačanju njihovih kapaciteta za reagovanje u vanrednim situacijama: Subotica, Šid, Lajkovac, Sjenica, Tutin, Dimitrovgrad i Preševo. U pomenutim opštinama, održani su trodnevni treninzi za reagovanje u vanrednim situacijama, prema metodologiji Training Centra MUP-a Republike Srbije, a u skladu sa zakonom o vanrednim situacijama Republike Srbije. Treninzi su bili namenjeni članovima štaba za Vanredne Situacije, poverenicima civilne zaštite, kao i članovima saveta za migracije. Treninzima je prisustvovalo više od 350 učesnika u pomenutim opštinama/gradovima.

Vrednost pojekta pokrenutog u martu 2016, a koji će biti završen u avgustu 2017. jeste 700.000 dolara.

Fondacija Ana i Vlade Divac i Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) pružaju podršku lokalnim zajednicama koje su najviše pogođene izbegličkom krizom. Pored obuke za reagovanje u vanrednim situacijama, podrška obuhvata i donaciju opreme za reagovanje u vanrednim situacijama, ukupne vrednosti 70 000 dolara, 10 000 dolara vrednosti opreme za svaku od opština koja učestvuje u projektu.

Fondacija Ana i Vlade Divac

2. REČ AUTORA

Poštovani korisnici,

Želimo ovim radom da doprinesemo opštem cilju čovečanstva kome čovek danas teži u mnogim oblastima, a to je, između ostalog, razvijanje sposobnosti koje omogućavaju da se predvide razne situacije i da se spremno može odgovoriti u takvim nepredviđenim okolnostima, u ovom slučaju u katastrofama. Na ovaj način smatramo da ćemo doprineti da se opšta međunarodna težnja smanjenja rizika u katastrofama (Disaster Risk Reduction - DRR) realizuje i u Republici Srbiji, prvenstveno kroz preventivno delovanje i uvažavanje savremenih međunarodnih standarda iz ove oblasti, prvenstveno ISO 31 000, kao i kroz uticaj novog znanja iz oblasti upravljanja katastrofama (Emergency management - EM), zatim kroz uvažavanje Smernica EU o proceni rizika, implementaciju zahteva „Nacionalnog programa upravljanja rizicima od elementarnih nepogoda“ i posebno kroz primenu međunarodnih i naših iskustava, pozitivne prakse iz oblasti upravljanja u vanrednim situacijama. Na ovaj način će se u lokalnoj zajednici planirati i realizovati pravovremeno i adekvatno strukturne i nestrukturne mere zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama. Ovim će teorija i praksa biti integrisane na lokalnom nivou.

U želji da ovim Podsetnikom obuhvatimo što više aktivnosti i nadležnosti lokalne zajednice polazili smo od pretpostavke da će ovaj Podsetnik biti dopunjavan i od strane korisnika i od strane autora.

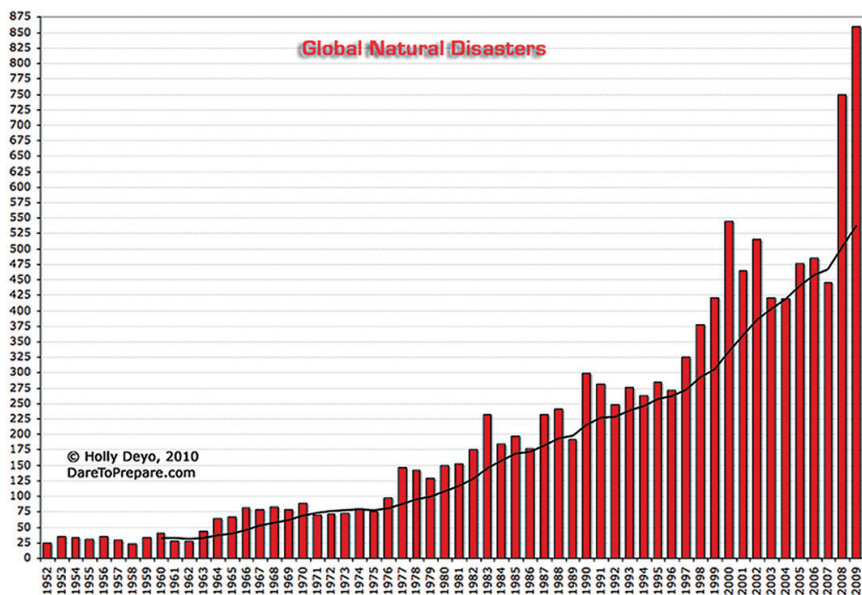
Posebno zahvaljujemo Američkoj agenciji za međunarodni razvoj (USAID) i Fondaciji Ana i Vlade Divac, na ukazanom poverenju u vezi sa angažovanjem u misiji izgradnje i razvoja sistema zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama u Republici Srbiji.

Docent dr Proda Šećerov
Momir Lončar, profesor

3. UVOD

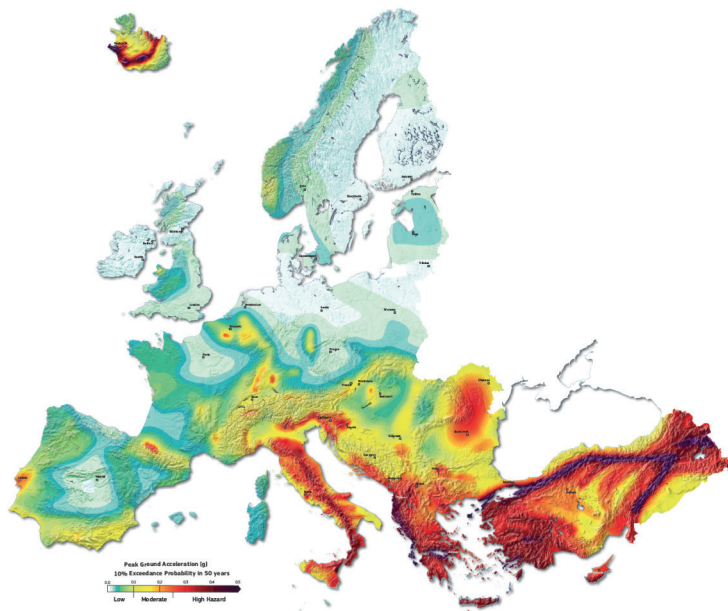
Ne postoji tačka na zemlji koja nije ugrožena određenim faktorima rizika koji imaju posledice na čoveka, životnu sredinu, ekonomiju i kulturna dobra.

Statistika u svetu pokazuje stalan porast faktora rizika a time i porast opasnosti i posledica po broju, po intenzitetu i sa sve složenijim posledicama.

Podaci preuzeti sa sajta <https://www.DareToPrepare.com>

Elementarne nepogode i druge nesreće ugrožavaju zdravlje i život čoveka, imovinu pojedinaca i sistema, a utiču i na celokupan društveno-ekonomski razvoj od nivoa lokalne samouprave do države, a mogu poremetiti ekološku ravnotežu čitavih regiona.

Karta seizmičnosti Evrope

Pripremljenost i spremnost lokalnih samouprava da blagovremeno i na odgovarajući način upravljaju u vanrednim situacijama je od ključnog značaja, jer ovu oblast je potrebno sagledati kao deo sveukupnog održivog razvojnog procesa u lokalnoj zajednici.

Podsetnik za lokalne samouprave predstavlja pomoćnu literaturu za pripremu i osposobljavanje članova štaba, stručno-operativnih timova, poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite da reaguju u vanrednim situacijama. Obučenosť ovih snaga obezbeđuje uspeh u izvršavanju zadataka u sistemu zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama.

Obuka članova štaba, stručno-operativnih timova, poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite ima za cilj podizanje nivoa znanja među samim članovima štaba poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite iz oblasti zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama, ujednačavanje i standardizaciju rada i obavljanja poslova zaštite i spasavanja u jedinicama lokalne samouprave, u naseljenim mestima, delu naselja, mesnim zajednicama i stambenim zgradama, odnosno, ovlašćenim i osposobljenim privrednim društvima.

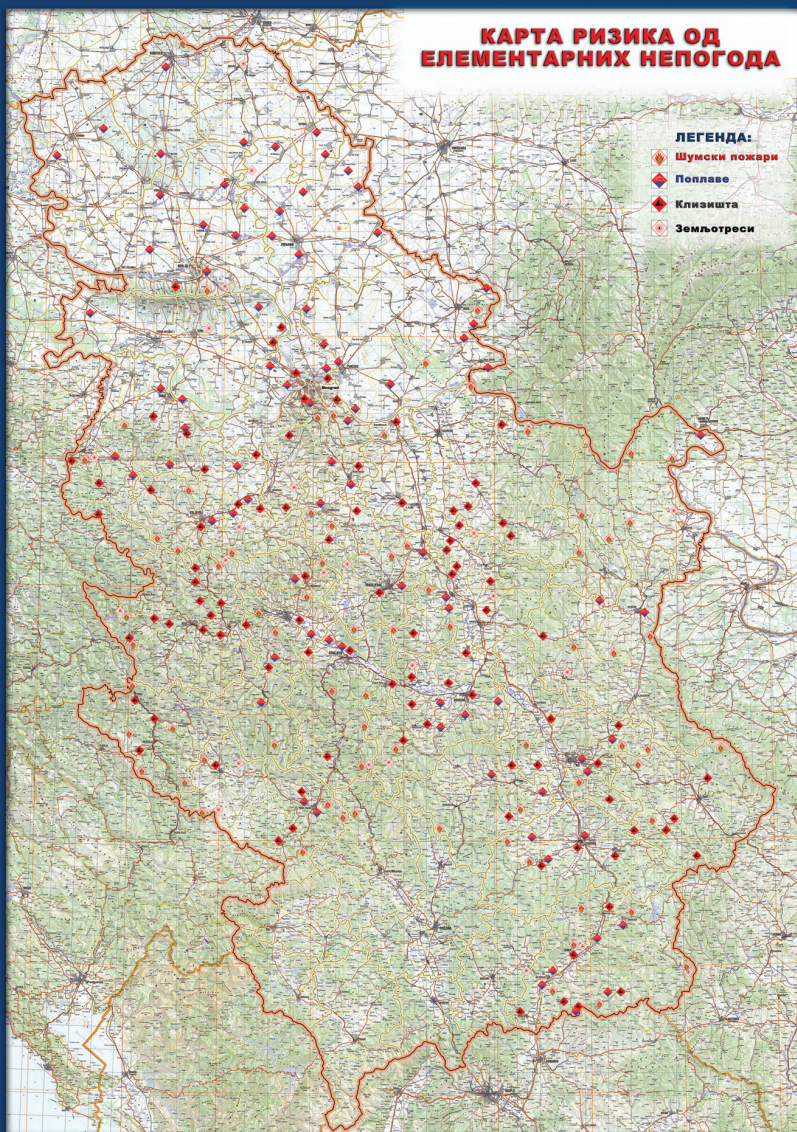
Obuku i osposobljavanje članova štaba, poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite u naseljenim mestima, mesnim zajednicama i stambenim zgradama, shodno Zakonu o vanrednim situacijama (u daljem tekstu: Zakon), sprovodi lokalna samouprava u saradnji sa Sektorom za vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
СЕКТОР ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Karta rizika od elementarnih nepogoda u Republici Srbiji (preuzeto sa sajta MUP, Sektora za vanredne situacije) <http:// prezentacije.mup.gov.rs/sektorazastituis-pasavanje/HTML/karta%20rizika%20od%20elementarnih%20nepogoda.html>

Značajna snaga sistema zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama u Republici Srbiji su članovi štaba, poverenici i zamenici poverenika civilne zaštite. Nivo obučenosti, znanje i veštine članova štaba, poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite su od izuzetnog značaja jer su oni „produžena ruka“ štaba za vanredne situacije u koordinaciji i rukovođenju u vanrednim situacijama, odnosno, veza između nadležnih u štabu i ugroženih građana.

Opšti cilj obuke je podizanje nivoa znanja članova štaba i poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite iz oblasti zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama.

Specifičan cilj obuke je upoznavanje članova štaba, poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite sa zadacima civilne zaštite i obavezama koje imaju u izvršavanju zadataka zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama.

Svrha ovog podsetnika je da im pomogne u procesu usvajanja novih informacija i znanja iz oblasti zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama i posluži kao vodič u izvršavanju obaveza članova štaba, poverenika prilikom realizacije zadataka zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama i posebno civilne zaštite.

Članovi štaba, poverenici civilne zaštite i zamenici poverenika civilne zaštite (u daljem tekstu: članovi štaba, poverenici civilne zaštite) su deo sistema zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama, posebno deo sistema civilne zaštite (kao humanitarne i antivojne aktivnosti od opšteg interesa) koja se razvija u okviru sistema zaštite i spasavanja Republike Srbije. Prava i obaveze poverenika, kao pripadnika civilne zaštite utvrđeni su zakonom o vanrednim situacijama.

Sadržaj Podsetnika, metod i način kako je u njemu gradivo obrađeno, predstavlja vrlo korisnu literaturu za obučavanje članova štabova, poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite, ali i stanovništva iz oblasti lične i kolektivne zaštite na osnovu mesta rada i življenja.

U redovnoj situaciji delovanje civilne zaštite se ogleda u organizovanju i sprovođenju priprema svih elemenata civilne zaštite za učešće u akcijama zaštite i spasavanja u slučaju elementarnih nepogoda i drugih nesreća, kao i pripremi poverenika i jedinica civilne zaštite.

Znak civilne zaštite Republike Srbije

4. ELEMENTARNE NEPOGODE I DRUGE NESREĆE I VANREDNA SITUACIJA

Radi boljeg i potpunijeg razumevanja pojmova elementarne nepogode i druge nesreće neophodno je definisati osnovne termine vezane za elementarne nepogode i druge nesreće:

4.1. PRIRODNE OPASNOSTI

4.1.1. Seizmičke opasnosti

U seizmičke opasnosti spadaju: zemljotres, klizišta, odroni i erozije.

Zemljotresi predstavljaju iznenadne, nagle i kratkotrajne udare, vibracije i podrhtavanje tla pri oslobađanju ogromne energije usled tektonskih pokreta i vulkanske aktivnosti. Mesto ili zona na površini tla gde se prvo oseti zemljotres naziva se epicentar. Intezitet zemljotresa izražava se u seizmološkim skalama (Rihterove i Merkalijeve skale). Magnituda zemljotresa predstavlja meru ocene jačine potresa u ognjištu. Potencijalna opasnost odnosno seizmički hazard predstavlja verovatnoću pojavljivanja zemljotresa u određenom vremenskom periodu, na određenoj teritoriji, sa određenim karakteristikama. Seizmički rizik definiše nivo štete koje zemljotres čini. Pojavljuje se retko ali može naneti veoma velike štete odnosno ljudske žrtve, uništenje životinjskog fonda, materijalnih sredstava i kulturnih dobara.

Klizišta su proces pomeranja i otkidanja stenskih i zemljanih masa u kosinama, kao i padinama preko stabilne podloge.

Odroni su skupina većih blokova ili manjih odlomaka stenskih odnosno zemljanih masa odloženih pri dnu padine odnosno obale.

Erozija je savremeni geološki proces planarnog i linijskog spiranja padina i strmih ravni atmosferskim vodama gde nastaju vododerine, jaruge i akumulacione plavine.

4.1.2. Hidrosferske opasnosti

Poplave su iznenadne velike količine vode na određenom prostoru zbog delovanja prirodnih sila (velika količina padavina ili otapanja snega) ili drugih

uzroka kao što je pucanje prirodnih odnosno veštačkih brana na rekama i jezerima. Poplave najčešće nastaju izlivanjem površinskih tokova što je uzrokovano karakteristikom sliva (geološka građa, morfologija, vegetacija i način korišćenja zemljišta) kao i neuređenim rečnim koritom. Vrlo često se javljaju i usled bujica i podzemnih voda.

Bujice predstavljaju povremene tokove relativno velikog nagiba (>2%) sa promenljivom količinom vode i velikom količinom vučenog nanosa u odnosu na protok.

Poplavljeno područje je prostor na površini tla prekriven vodom usled poplava.

Poplavni talas je količina vode nastala usled povećanog dotoka vode u vodene tokove.

4.1.3. Atmosfersko-meteorološke opasnosti

Olujni vetrovi su vetrovi od 7 Bf ili jači koji ugrožavaju živote ljudi i dovodi do uništenja ili oštećenja materijalnih dobara. Olujni vetrovi iz SE kvadranta najčešće se javljaju u hladnijoj polovini godine, dok se vetrovi iz NW kvadranta uglavnom javljaju u toplijoj polovini godine.

Skraćenice imaju sledeće značenje:

- SE – Jugoistok,
- SSE – Jug-jugoistok,
- NW – Severozapad.

Grad je vrsta padavina u čvrstom stanju. Pod pojmom padavina podrazumevaju se proizvodi vodene pare, koji su u tečnom ili čvrstom stanju i koji padaju iz oblaka na tlo ili se stvaraju pri tlu.

Snežna mećava je vremenska nepogoda koju karakterišu niske temperature, vetrovi od 7 Bf (14 m/sec) ili jači, i obilne snežne padavine koje smanjuju vidljivost na 0,4 km ili manje u trajanju najmanje od 2 sata.

Snežni nanos je nataloženi sneg koji se u toku snežne mećave ili oluje oblikuje vetrom u vidu grebena ili gomile snega koju je naneo vetar, nataložene uz neku prepreku ili zaklon.

Poledica je vrsta niske padavine koja se javlja tokom zime. Nastaje kada sitne hladne kapi vode padaju na tlo ili predmete čija je temperatura ispod 0°C. Tom prilikom, one se odmah smrjavaju i stvara se tanka ledena kora. Poledica stvara velike probleme na putevima jer otežava i često potpuno onemogućava normalno odvijanje saobraćaja.

4.1.4. Biosferske opasnosti

Suša je prirodni fenomen koji nastaje kada padavine značajno negativno odstupaju od normalnih vrednosti i izazivaju ozbiljne promene u hidrološkom bilansu koje štetno utiču na zemljišne produkcijske sisteme. Postoje sledeći tipovi suše:

- meteorološka,
- poljoprivredna,
- hidrološka,
- socioekonomska.

Svi ovi tipovi suša su međusobno povezani, iako svaki od njih ima posebne faktore formiranja i uticaje.

Epidemija je izraz kojim se opisuje poremećaj normalnih zbivanja u organizmu, odnosno poremećeno odvijanje životnih funkcija kao reakcija na spoljne ili unutrašnje nadražaje, mehaničke, fizičko-hemijske, biološke ili psihološke prirode.

Zarazna bolest je oboljenje ljudi i životinja koje nastaje nakon infekcije uzročnikom, odnosno infektivnim agensom koji ima svoj prirodni rezervoar, izvor i puteve širenja. Sezona zarazne bolesti je period u toku godine kada uobičajeno dolazi do porasta učestalosti oboljenja od te zarazne bolesti. Inkubacija je period između infekcije i simptoma infektivne bolesti.

Deponija predstavlja mesto za odlaganje otpada i samim tim je potencijalni izvor zaraze.

Epidemija zarazne bolesti predstavlja porast broja obolelih od zaraze veći od uobičajnog u određenoj populaciji i određenom vremenu. Prirodna žarišta predstavljaju teritorije na kojima među divljim životinjama tinjaju zarazne bolesti životinja (zoonoze), opasne i za ljude kao i za neke vrste domaćih životinja.

Kliconoša je osoba bez znakova zarazne bolesti koja izlučuje infektivni agens, koja može širiti infekciju i izazivati oboljenje kod drugih osoba.

Epidemiološki nadzor je stalno, sistematsko prikupljanje, analiziranje i tumačenje podataka o zaraznim bolestima, kao i upućivanje povratnih informacija onima koji učestvuju u prikupljanju podataka ili njihovom korišćenju, a u cilju sprečavanja pojave i suzbijanja zaraznih bolesti. Ovaj nadzor je definisan ukoliko postoje definicije sumnjivog, verovatnog i potvrđenog slučaja oboljenja od određene zarazne bolesti.

Epizootija ili pomor stoke

Vektori predstavljaju prenosnice uzročnika zaraznih i parazitskih bolesti kod životinja i ljudi.

Dezinfekcija jeste primena načina, postupka i metoda radi uništavanja uzročnika bolesti kod životinja, uključujući i bolesti koje se sa životinja mogu preneti na ljude.

Dezinsekcija predstavlja primenu načina, postupka i metoda radi uništavanja štetnih insekata i krpelja.

Deratizacija je primena načina, postupka i metoda za uništavanje štetnih glodara.

Dezodoracija jeste primena načina, postupka i metoda za neutralizaciju neprijatnih mirisa.

Dekontaminacija je primena načina, postupka i metoda za ostranjivanje i uništavanje štetnih materija.

Egzotične zarazne bolesti jesu bolesti životinja definisane u skladu sa preporukama OIE koje nisu prisutne na našim prostorima.

Eksplozivne zarazne bolesti predstavljaju zarazne bolesti životinja koje se naglo javljaju i brzo šire među populacijom životinja iste ili različite vrste, prenose se na različite načine i izazivaju velike ekonomske štete.

Enzootske zarazne bolesti jesu bolesti životinja definisane u skladu sa preporukama OIE koje su prisutne na teritoriji Republike Srbije.

Epizootiološka jedinica jeste područje koje obuhvata teritoriju opštine ili njen deo.

Epizootiološko područje jeste područje koje obuhvata veći broj epizootioloških jedinica.

Zaraženo područje predstavlja područje na kojem je registrovana zarazna bolest.

Zoonoza jeste bolest koja se može prenositi direktno ili indirektno sa životinja na ljude i sa ljudi na životinje.

Međunarodne organizacije su sledeće:

- Svetska organizacija za zdravlje životinja pri Ujedinjenim nacijama OIE;
- Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija FAO;
- Svetska zdravstvena organizacija pri Ujedinjenim nacijama WHO;
- Svetska trgovinska organizacija WTO;

Nekontagiozne (neprenosive) zarazne bolesti su zarazne bolesti koje nisu prenosive sa životinja na životinju ili ljude.

„Stamping out“ sistem/metod predstavlja postupak eutanazije obolelih i zaraženih životinja i neškodljivo uklanjanje njihovih leševa. Zaraženo područje jeste područje na koje se zarazna bolest sa životinja iz zaraženog područja može preneti.

4.1.5. Tehničko-tehnološke opasnosti

Požari, eksplozije i havarije

Požar je proces nekontrolisanog sagorevanja kojim se ugrožavaju život i zdravlje ljudi, materijalna dobra i životna sredina.

Eksplzija je proces naglog sagorevanja koji nastaje kao posledica upotrebe zapaljivih tečnosti i gasova i ostalih gorivih materija koje sa vazduhom mogu stvoriti eksplozivnu smešu, praćenu udarnim talasom pritiska produkata sagorevanja i porastom temperature, kao i naglog razaranja plašta posuda usled neplaniranog ili nekontrolisanog širenja fluida i razletanja delova uređaja, tehnološke opreme ili objekta, kojim se ugrožavaju život i zdravlje ljudi i materijalna dobra.

Havarija je razaranje osnovnih sklopova postrojenja u privrednim, javnim i drugim objektima koje predstavlja opasnost za život i zdravlje ljudi, za materijalna dobra i izbijanje požara.

Tehničko-tehnološki udesi i teroristički napadi

Udes je iznenadni i nekontrolisani događaj koji nastaje upravljanjem određenim mehaničkim sredstvima i obavljanjem aktivnosti sa opasnim materijama.

Transport je radnja kojom se obuhvata utovar, prevoz i istovar tereta od mesta utovara do odredišta.

Teroristički akt je delatnost kojom se uz upotrebu opasnih sredstava i materijala planski ugrožavaju životi ljudi i životna sredina.

Nuklearni i radijacioni akcidenti

Nuklearni akcident je vanredni događaj koji zahteva sprovođenje zaštitinih mera na nuklearnim objektima, a u kome je došlo ili može da dođe do:

- oslobađanja energije u lančanoj nuklearnoj reakciji ili prilikom raspada proizvoda lančane nuklearne reakcije;

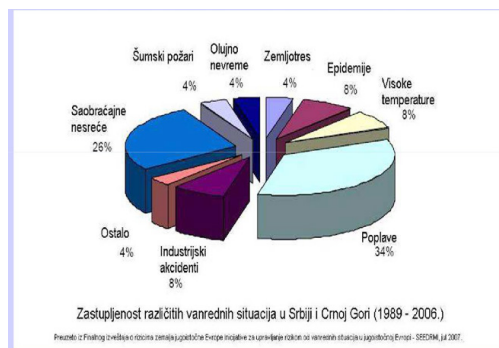
- izlaganja jonizirajućim zračenjima.

Radijacioni akcident je vanredni događaj koji zahteva sprovođenje zaštitnih mera u skladištima radioaktivnog otpada, pri rukovanju sa izvorima jonizirajućeg zračenja.

Sistem ranog upozoravanja i reagovanja – ovo je bitan sistem koji obezbeđuje slanje upozorenja o događajima koji mogu imati negativan uticaj na život i zdravlje ljudi, materijalna i kulturna dobra, razmenu informacija i koordinisani odgovor.

Vanredna situacija

Vanredna situacija prema Zakonu o vanrednim situacijama (Službeni glasnik RS br. 111/09, 92/11, 93/12) je stanje u kojem su rizici i pretnje ili posledice opasnosti po stanovništvo, životnu sredinu i materijalna dobra takvog obima i inteziteta da je za njihovo ublažavanje i otklanjanje neophodno (pored redovnih) upotrebiti posebne mere, snage i sredstva, uz pojačan režim rada.

Pregled zastupljenosti opasnosti na teritoriji Srbije i Crne Gori

5. ZADACI SISTEMA ZAŠTITE I SPASAVANJA

Osnovni zadaci sistema zaštite i spasavanja prema Zakonu o vanrednim situacijama su:

1. Programiranje i planiranje mera i aktivnosti za zaštitu i spasavanje;
2. Zaštita, kao skup preventivnih mera usmerenih na jačanje otpornosti zajednice, otklanjanje mogućih uzroka ugrožavanja, smanjenje uticaja elementarnih nepogoda, sprečavanje drugih nesreća u slučaju da do njih dođe, umanjeње njihovih posledica;
3. Koordinacija pri uspostavljanju, izradi i realizaciji Nacionalne strategije zaštite i spasavanja;
4. Spasavanje i pružanje pomoći, pod čime se podrazumevaju operative aktivnosti koje se preduzimaju u cilju spasavanja ljudi, materijalnih dobara i životne sredine;
5. Ublažavanje i otklanjanje neposrednih posledica elementarnih nepogoda i drugih nesreća, pod čime se podrazumevaju mere i aktivnosti koje se preduzimaju radi uspostavljanja neophodnih uslova za život građana na postradalom području;
6. Organizovanje, opremanje i osposobljavanje snaga zaštite i spasavanja;
7. Organizovanje, opremanje i osposobljavanje organa jedinice lokalne samouprave, privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika za zaštitu i spasavanje;
8. Organizovanje i osposobljavanje građana za ličnu, uzajamnu i kolektivnu zaštitu;
9. Pružanje i traženje pomoći i saradnje sa drugim susednim opštinama i humanitarnim i stručnim organizacijama;
10. Upravljanje, rukovođenje i koordinacija subjekata i snaga sistema zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
11. Drugi poslovi i zadaci zaštite i spasavanja.

6. SUBJEKTI SISTEMA ZAŠTITE I SPASAVANJA

7. NADLEŽNOSTI JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U SISTEMU ZAŠTITE I SPASAVANJA

Subjekti sistema zaštite i spasavanja su:

- organi državne uprave, organi autonomne pokrajine i organi jedinice lokalne samouprave;
- privredna društva, druga pravna lica i preduzetnici;
- građani, grupe građana, udruženja, profesionalne i druge organizacije.

Nadležnosti jedinica lokalne samouprave u sistemu zaštite i spasavanja definisano je u članu 15. Zakonu o vanrednim situacijama (Sl. glasnik RS br. 111/09, 92/11, 93/12)

Lokalne samouprave, preko svojih organa obavljaju sledeće poslove:

1. Donose odluku o organizaciji i funkcionisanju civilne zaštite na teritoriji jedinice lokalne samouprave i obezbeđuju njeno sprovođenje u skladu sa jedinstvenim sistemom zaštite i spasavanja;
2. Donose plan i program razvoja sistema zaštite i spasavanja na teritoriji jedinice lokalne samouprave u skladu sa Dugoročnim planom razvoja zaštite i spasavanja Republike Srbije;
3. Planiraju i utvrđuju izvore finansiranja za razvoj, izgradnju i izvršavanje zadataka zaštite i spasavanja i razvoj civilne zaštite i sprovođenje mera i zadataka civilne zaštite na teritoriji jedinice lokalne samouprave;
4. Obrazuju Štab za vanredne situacije;
5. Neposredno saraduju sa nadležnom službom, drugim državnim organima, privrednim društvima i drugim pravnim licima;
6. Ostvaruju saradnju sa regijama i opštinama susednih zemalja, u skladu sa ovim i drugim zakonima;

7. Usklađuju svoje planove zaštite i spasavanja sa Planom zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama Republike Srbije;
8. Određuju osposobljena pravna lica od značaja za zaštitu i spasavanje;
9. Obezbeđuju telekomunikacionu i informacionu podršku za potrebe zaštite i spasavanja, kao i uključenje u telekomunikacioni i informacioni sistem Službe osmatranja, obaveštavanja i uzbunjivanja i povezuju se sa njim;
10. Izrađuju i donose Procenu ugroženosti i Plan zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
11. Prate opasnosti, obaveštavaju stanovništvo o opasnostima i preduzimaju druge preventivne mere za smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i drugih nesreća;
12. Nabavljaju i održavaju sredstva za uzbunjivanje u okviru sistema javnog uzbunjivanja u Republici Srbiji, učestvuju u izradi studije pokrivenosti sistema javnog uzbunjivanja za teritoriju jedinice lokalne samouprave;
13. Organizuju, razvijaju i vode ličnu i kolektivnu zaštitu;
14. Formiraju, organizuju i opremaju jedinice civilne zaštite opšte namene;
15. Usklađuju planove zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama sa susednim jedinicama lokalne samouprave.

8. NORMATIVNA AKTA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE IZ OBLASTI SISTEMA ZAŠTITE I SPASAVANJA

Jedinica lokalne samouprave je odgovorna da se, preko svojih organa, a u skladu sa Ustavom Republike Srbije, Zakonom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o vanrednim situacijama „stara o zaštiti životne sredine, donosi programe korišćenja i zaštite prirodnih vrednosti i programe zaštite životne sredine “i da organizuje zaštitu od elementarnih i drugih većih nepogoda, kao i zaštitu od požara, te da stvara uslove za njihovo otklanjanje, odnosno ublažavanje njihovih posledica “. U cilju ostvarivanja ovih zadataka i detaljnijeg definisanja poslova zaštite i spasavanja jedinice lokalne samouprave su propisale dokumenta među kojima su najvažnija:

- Odluka o organizaciji i funkcionisanju civilne zaštite na teritoriji jedinice lokalne samouprave;
- Odluka – rešenje o obrazovanju Štaba za vanredne situacije;
- Poslovnik o radu Štaba za vanredne situacije;
- Plan i program razvoja sistema zaštite i spasavanja u skladu sa Dugoročnim planom razvoja zaštite i spasavanja Republike Srbije;
- Odluku o određivanju osposobljenih pravnih lica za zaštitu i spasavanje;
- Odluku o obrazovanju jedinica civilne zaštite opšte namene;
- Zaključak o imenovanju poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite;
- Godišnji plan rada štaba za vanredne situacije;
- Godišnji izveštaj o radu štaba za vanredne situacije;
- Odluku o pokretanju procesa izrade procene ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća i Plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
- Zaključak o obrazovanju stručno-operativnih timova za zaštitu i spasavanje;
- Zaključak o sprovođenju osposobljavanja građana za ličnu i kolektivnu zaštitu.

Odluka o organizaciji i funkcionisanju civilne zaštite na teritoriji jedinice lokalne samouprave

- Na osnovu člana 15. Zakona o vanrednim situacijama, člana 18. Zakona o lokalnoj samoupravi i statuta opštine/grada, Skupština je donela Odluku o organizaciji i funkcionisanju civilne zaštite na teritoriji grada – opštine. Odluka pored ostalog, reguliše:
- organizaciju i funkcionisanje civilne zaštite;
- nadležnosti i dužnosti organa opštine/grada u zaštiti i spasavanju;
- izradu Procene ugroženosti i Planova zaštite i spasavanja;
- postavljanje poverenika i zamenika poverenika civilne zaštite u naseljenim mestima;
- formiranje jedinica civilne zaštite opšte namene;
- određivanje osposobljenih pravnih lica za zaštitu i spasavanje;
- uloga građana, udruženja građana i drugih organizacija u zaštiti i spasavanju;
- koordinacija i rukovođenje zaštitom i spasavanjem u vanrednim situacijama;
- ostvarivanje lične, uzajamne i kolektivne zaštite;
- sprovođenje mera i zadataka civilne zaštite;
- funkcionisanje sistema javnog uzbunjivanja;
- obuka i osposobljavanje;
- planiranje i programiranje;
- finansiranje sistema zaštite i spasavanja,
- utvrđivanje štete;
- priznanja, nagrade i druga pitanja od značaja za organizaciju i funkcionisanje civilne zaštite;

Nadležnosti subjekata zaštite i spasavanja na nivou jedinice lokalne samouprave:

Subjekti zaštite i spasavanja u okviru svojih nadležnosti, prava i obaveza, obezbeđuju izgradnju jedinstvenog sistema zaštite i spasavanja na teritoriji opštine/grada, u skladu sa zakonom i drugim propisima, statutom opštine/ grada, odnosno svojim internim aktima.

Skupština opštine/grada:

1. Donosi odluku o organizaciji i funkcionisanju civilne zaštite i obezbeđuje njeno sprovođenje;
2. Donosi srednjoročni i godišnji Plan i program razvoja sistema zaštite i spasavanja;
3. Planira i utvrđuje izvore finansiranja za razvoj sistema zaštite i spasavanja;
4. Obrazuje opštinski/gradski štab za vanredne situacije;
5. Razmatra visinu nastalih šteta od elementarnih nepogoda i odlučuje o dostavi zahteva za pomoć;
6. Razmatra godišnji izveštaj o radu i plan rada Štaba za vanredne situacije
7. Izvršava i druge zadatke.

Opštinsko/gradsko veće:

1. Donosi procenu ugroženosti za teritoriju opštine/grada;
2. Donosi Plan zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
3. Određuje osposobljena pravna lica od značaja za zaštitu i spasavanje i obezbeđuje im naknadu stvarnih troškova za sprovođenje priprema i angažovanje u izvršavanju mera i zadataka civilne zaštite;
4. Obrazuje komisiju za procenu štete nastale od elementarnih nepogoda, na predlog Štaba za vanredne situacije;
5. Obezbeđuje obaveštavanje stanovništva o opasnostima na ugroženom području;
6. Donosi odluke o naknadi štete nastale od posredica elementarnih nepogoda i drugih nesreća;
7. Prati realizaciju preventivnih mera zaštite i spasavanja;
8. Predlaže akta koja donosi Skupština opštine/grada a odnose se na sistem zaštite i spasavanja;
9. Obrazuje i stara se o opremanju jedinica civilne zaštite opšte namene;
10. Stara se o nabavci i održavanju sredstava za uzbunjivanje u okviru sistema javnog uzbunjivanja u Republici Srbiji i učestvuje u izradi Studije pokrivenosti sistema javnog uzbunjivanja za teritoriju opštine/grada;
11. Utvrđuje kriterijume za dodelu priznanja i nagrada u oblasti vanrednih situacija na predlog Štaba za vanredne situacije;
12. Donosi godišnji program osposobljavanja civilne zaštite, u skladu sa utvrđenim nastavnim planovima i programima;
13. Obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Predsednik opštine/gradonačelnik

1. Stara se o sprovođenju zakona i drugih propisa iz oblasti zaštite i spasavanja;
2. Predlaže izbor članova Štaba za vanredne situacije;
3. Rukovodi zastitom i spasavanjem i naređuje sprovođenje mera utvrđenih zakonom i drugim propisima;
4. Usmerava i usklađuje rad opštinske uprave, službi i pravnih lica čiji je osnivač opština/grad u sprovođenju mera zaštite i spasavanja;
5. Odlučuje o uvođenju dežurstava u opštinskim/gradskim organima i drugim pravnim licima u vanrednim situacijama;
6. Odlučuje o dodeli pomoći građanima koji su pretrpeli štete u vanrednim situacijama;
7. Obezbeđuje obavljanje stručnih poslova u oblasti zaštite i spasavanja na nivou opštine/grada;
8. Ostvaruje saradnju sa susednim opštinama/gradovima, upravnim okrugom, Ministarstvom unutrašnjih poslova i Vojskom Srbije, radi usklađivanja aktivnosti u vanrednim situacijama;
9. Izveštava Skupštinu opštine/grada o stanju na terenu i o preduzetim aktivnostima u vanrednim situacijama;
10. Stara se o obezbeđenju sredstava u budžetu opštine/grada;
11. Odlučuje o merama subvencionisanja nabavke propisanog minimuma potrebnih sredstava i opremanju za ličnu, uzajamnu i kolektivnu zaštitu;
12. Ostvaruje međunarodnu saradnju opštine/grada u oblasti vanrednih situacija u skladu sa zakonom;
13. Obavlja i druge poslove i zadatke, u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Predsednik/gradonačelnik osim napred navedenih poslova, po predlogu Štaba za vanredne situacije, obavlja i sledeće poslove:

1. Predlaže procenu ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća na teritoriji opštine/grada na usvajanje;
2. Predlaže Plan zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama na usvajanje;
3. donosi odluku o proglašenju vanredne situacije u opštini/gradu;
4. Naređuje aktiviranje, opremanje i obuku jedinica civilne zaštite opšte namene;
5. Naređuje aktiviranje osposobljenih pravnih lica od značaja za opštinu/grad na predlog Štaba za vanredne situacije;

6. Naređuje evakuaciju građana, materijalnih i kulturnih dobara sa ugroženog područja i stara se o njihovom zbrinjavanju;
7. Stara se o organizaciji i sprovođenju mobilizacije građana, pravnih lica, materijalnih i kulturnih dobara, radi njihovog uključenja u aktivnosti zaštite i spasavanja;
8. Odlučuje o organizovanju prevoza, smeštaja i ishrane pripadnika jedinice civilne zaštite opšte namene i građana, koji učestvuju u zaštiti i spasavanju stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara u opštini/gradu;
9. Obavlja i druge poslove i zadatke, u skladu sa zakonom i drugim propisima i upustvima nadležnih organa.

Opštinska/gradska uprava

1. Prati stanje u vezi sa zaštitom i spasavanjem u oblastima svog delokruga, dostavlja informacije i preduzima propisane mere;
2. Učestvuje u izradi Procene ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća;
3. Učestvuje u izradi Plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
4. Učestvuje u pripremama i sprovođenju mera i zadataka zaštite i spasavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara iz svoje oblasti, koje naredi Štab za vanredne situacije (pomeranje ili evakuacija stanovništva, zbrinjavanje nastradalog stanovništva i druge mere);
5. Stara se o vršenju poslova urbanističkih mera zaštite i spasavanja, iz svoje nadležnosti;
6. Stara se o obezbeđenju telekomunikacione i informacione podrške za potrebe zaštite i spasavanja;
7. Stara se o obezbeđenju neophodnih materijalno-tehničkih sredstava za rad Štaba za vanredne situacije;
8. Obaveštava Štab za vanredne situacije o podacima, evidentiranim na osnovu posebnih zakona i propisa iz svog delokruga, koji su od značaja za planiranje, organizovanje i sprovođenje zaštite i spasavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara;
9. Organizuje u organima opštine/grada i neposredno sprovodi preventivne mere, postupke lične, uzajamne i kolektivne zaštite;
10. Evidentira, uređuje i vodi brigu o alternativnim mogućnostima za vodosnadbevanje;
11. Obavlja i druge poslove zaštite i spasavanja, propisane zakonom i drugim propisima.

Stručni poslovi u oblasti zaštite i spasavanja

Stručni, operativni, planski i organizacioni poslovi u oblasti zaštite i spasavanja na teritoriji opštine/grada obavljaju se u u službi za poslove zaštite i spasavanja, koja je načelno u sastavu opštinske/gradske uprave. Služba obezbeđuje neposredno sprovođenje, odnosno vršenje sledećih poslova:

1. Nosilac je aktivnosti za izradu Procene ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća na teritoriji opštine/grada;
2. Nosilac je aktivnosti za izradu Plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
3. Nosilac je aktivnosti u vezi sa izradom Plana funkcionisanja civilne zaštite i sistema osmatranja i obaveštavanja (kao deo plana odbrane opštine/gradal);
4. Nosilac je aktivnosti na izradi Plana i programa razvoja sistema zaštite i spasavanja na teritoriji opštine/grada u skladu sa Dugoročnim planom razvoja zaštite i spasavanja Republike Srbije;
5. Nosilac aktivnosti u vezi sa formiranjem popune, opremanja i obučavanja Štaba za vanredne situacije, poverenika i jedinica civilne zaštite opšte namene;
6. Planira i priprema zbrinjavanje ugroženih, postradalih, izbeglih i evakuisanih lica u vanrednim situacijama;
7. Vodi evidencije u oblastima zaštite i spasavanja, za potrebe Štaba za vanredne situacije;
8. Prati opasnosti, obaveštava stanovništvo o situaciji i preuzima preventivne mere za smanjenje rizika od elementarnih nepogoda i drugih nesreća;
9. Obavlja poslove u vezi sa nabavkom i održavanjem sredstava za javno uzbunjivanje i učestvuje u izradi studije čujnosti za teritoriju opštine/ grada;
10. Organizuje, razvija i vodi ličnu, uzajamnu i kolektivnu zaštitu na teritoriji opštine/grada;
11. Stara se o ažuriranju planskih dokumenata zaštite i spasavanja opštine/grada i o njihovom usklađivanju sa susednim opštinama/gradovima i drugim nadležnim subjektima;
12. Priprema i organizuje izvršenje mobilizacije jedinica civilne zaštite opšte namene;
13. Nosilac je aktivnosti pripreme propisa iz oblasti zaštite i spasavanja iz nadležnosti opštine/grada;
14. Obavlja stručne i administrativno-tehničke poslove za potrebe Štaba za vanredne situacije;

15. Ostvaruje neposrednu saradnju sa službom/odeljenjem za vanredne situacije Sektora za vanredne situacije MUP-a;
16. Pruža stručnu pomoć subjektima zaštite i spasavanja u planiranju svojih zadataka;
17. Vršiti i druge poslove iz oblasti zaštite i spasavanja.

9. KRITIČNA INFRASTRUKTURA I IDENTIFIKACIJA OPASNOSTI, PROCENA UGROŽENOSTI

Republika Srbija nema Zakon o kritičnim infrastrukturama i stoga se oslanja na međunarodne regulative o kritičnim infrastrukturama - princip "mekog prava". Tako je Evropsko veće zatražilo pripremu sveukupne Strategije o zaštiti kritične infrastrukture. EU je već 2005. g. usvojila Zelenu knjigu o Evropskom programu zaštite kritične infrastrukture, u kojoj se nude moguća rešenja za uspostavljanje programa i ustrojanje Informatičke mreže za uzbunjivanje vezano uz kritičnu infrastrukturu. Direktivom EU 114/2008 koja se odnosi na utvrđivanje i označavanje evropske kritične infrastrukture i procene u vezi sa potrebom poboljšanja njene zaštite, ova oblast je detaljnije obrađena. Samom Direktivom se uspostavlja postupak za utvrđivanje i označavanje evropske kritične infrastrukture (EKI) i zajednička procena potrebe za poboljšanjem zaštite takve infrastrukture kako bi se doprinelo zaštiti ljudi. Po ovoj Direktivi EU, pojam kritične infrastrukture je definisan kao „kritična infrastruktura” i označava imovinu, sastav ili njihov deo koji se nalazi u državama članicama i neophodan je za održavanje vitalnih društvenih funkcija, zdravlja, sigurnosti, zaštite, ekonomske i socijalne dobrobiti ljudi, čiji bi poremećaj rada ili čije bi uništenje, kao posledica neuspelog održavanja tih funkcija, moglo imati znatan negativan učinak u državi članici.

Najčešće se kao nacionalne kritične infrastrukture (NKI) definišu sastavi, mreže i objekti od nacionalne važnosti čiji prekid delovanja ili prekid isporuke roba ili usluga može imati ozbiljne posledice na nacionalnu bezbednost, zdravlje i živote ljudi, imovinu i životne sredine, sigurnost i ekonomsku stabilnost i neprekidno funkcioniranje vlasti.

U našoj metodologiji za izradu procene ugroženosti i planova zaštite i spašavanja u vanrednim situacijama definisana je procedura procene kritične infrastrukture sa stanovišta zaštite od elementarnih nepogoda i drugih nesreća. Kod procene vrste i intenziteta opasnosti i mogućih posledica delovanja elementarnih nepogoda i drugih nesreća, potrebno je identifikovati objekte kritične infrastrukture (KI) i izvršiti procenu mogućih štetnih posledica na obavljanje njihove delatnosti i posledica prekida obavljanja delatnosti po korisnike i to naročito u oblastima:

1. Proizvodnja i distribucija električne energije: hidroelektrane, termoelektrane, alternativni energenti, dalekovodi, trafostanice.

2. Snabdevanje energentima (mreža distribucije energenata), skladišta gasa, naftnih derivata i drugih energenata (magistralni gasovodi i lokalna gasna mreža).
3. Snabdevanje vodom: sistem distribucije i prečištača vode, izvorišta vode površinskih i podzemnih voda.
4. Snabdevanje stanovništva hranom (proizvodnja, skladištenje i distribucija), proizvodni objekti i kapaciteti, pogoni za proizvodnju hrane, skladišne prostorije proizvoda, objekti i sredstva za distribuciju, obradive površine, plantaže voća, objekti za uzgoj životinja i prerada mesa.
5. Zdravstvena zaštita: zdravstvene ustanove, lokacije, kapacitet i tehnička opremljenost.
6. Materijalna i kulturna dobra i životna sredina: objekti od nacionalnog značaja, kulturno istorijski spomenici, muzeji, legati i dr.) objekti za održavanje kulturnih manifestacija, verski objekti
7. Zaštićena prirodna dobra, nacionalni parkovi, rezervati životinjskog sveta
8. Telekomunikacije; prenosni putevi (podzemni i nadzemni kablovi, bežični linkovi, bazne stanice, centrale, radio i TV stanice,
9. Saobraćaj: saobraćajni putevi i putna mreža, železnička mreža, plovni putevi, mostovi, vijadukti i tuneli.
10. Proizvodnja opasnih materija (objekti za proizvodnju, skladištenje i promet OM).

10. MERE I ZADACI ORGANA JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE U VANREDNIM SITUACIJAMA – PLAN ZAŠTITE I SPASAVANJA

Plan zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama obuhvata planirane preventivne i operativne mere za sprečavanje i umanjenje posledica elementarnih nepogoda, tehničko-tehnoloških nesreća – udesa i katastrofa, kao i snage i sredstva subjekata sistema zaštite i spasavanja, njihovo organizovano i koordinirano angažovanje i delovanje u vanrednim situacijama u cilju zaštite i spasavanja ljudi, materijalnih i kulturnih dobara i obezbeđenja osnovnih uslova za život. Plan se izrađuje na osnovu procene ugroženosti, kojom se identifikuju izvori mogućeg ugrožavanja, sagledavaju moguće posledice, potrebe i mogućnosti sprovođenja mera i zadataka zaštite i spasavanja od elementarnih nepogoda i drugih nesreća.

Plan zaštite i spasavanja izrađuje se u skladu sa Zakonom o vanrednim situacijama i Upustvom o metodologiji za izradu procene ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća i planova zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama. Plan zaštite i spasavanja i Procenu ugroženosti izrađuju lica sa licencom za procenu rizika.

Na nivou jedinice lokalne samouprave opština/grad Plan zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama sastoji se iz:

1. Plan osmatranja, ranog upozoravanja, obaveštavanja i uzbunjivanja;
2. Plan mera pripravnosti-spremnosti za delovanje u vanrednim situacijama;
3. Plan mobilizacije – aktiviranja snaga zaštite i spasavanja;
4. Plan zaštite i spasavanja po vrstama opasnosti: poplave, zemljotresi, šumski požari, ekstremne snežne padavine, tehničko-tehnološki udesi, epidemije i epizootije, ratne opasnosti;
5. Plan mera i zadataka civilne zaštite: evakuacija, zbrinjavanje, prva i medicinska pomoć, sanacija terena, sklanjanje, upotreba snaga i sredstava;
6. Plan informisanja javnosti;
7. Plan ublažavanja i otklanjanja posledica elementarnih nepogoda i drugih nesreća;
8. Radna dokumenta.

11. UPRAVLJANJE, RUKOVOĐENJE I KOORDINACIJA U VANREDNIM SITUACIJAMA

Vanredna situacija proglašava se odmah po saznanju za neposrednu opasnost od njenog nastupanja. Vanredna situacija može biti proglašena i pošto je nastupila, ako se neposredna opasnost od nastupanja nije mogla predvideti ili ako zbog drugih okolnosti nije mogla biti proglašena odmah posle saznanja za neposrednu opasnost od njenog nastupanja. Odluku o proglašenju vanredne situacije donosi predsednik opštine.

Upravljanje u vanrednim situacijama predstavlja usmeravanje subjekata zaštite i spasavanja u izvršavanju njihovih obaveza i zadataka. Rukovođenje je usmeravanje pojedinaca, delova sistema i sistema zaštite i spasavanja prema ostvarivanju postavljenih ciljeva (izvršna funkcija upravljanja).

Neposredno rukovođenje u vanrednim situacijama sa snagama za zaštitu i spasavanje angažovanim u akcijama i operacijama u kojima učestvuju i snage Ministarstva, na teritoriji za koju je proglašena vanredna situacija, neposredno rukovodi nadležni organ Ministarstva.

Koordinacija je ostvarivanje vremenske i prostorne usklađenosti delovanja svih učesnika u zaštiti i spasavanju u vanrednim situacijama po etapama izvršenja zadataka, kao i njihovo pravovremeno informisanje.

Za koordinaciju i rukovođenje zaštitom i spasavanjem u vanrednim situacijama u skladu sa zakonom o vanrednim situacijama i drugim propisima, kao operativno-stručna tela obrazuju se štabovi za vanredne situacije i to:

1. Za teritoriju Republike Srbije – Republički štab za vanredne situacije, koji obrazuje Vlada;
2. Za teritoriju autonomne pokrajine – pokrajinski štab za vanredne situacije, koji obrazuje izvršni organ autonomne pokrajine;
3. Za teritoriju upravnog okruga – okružni štab za vanredne situacije, koji obrazuje Republički štab za vanredne situacije;
4. Za teritoriju grada – gradski štab za vanredne situacije, koji obrazuje skupština grada;
5. Za teritoriju opštine – opštinski štab za vanredne situacije, koji obrazuje skupština opštine.

Štab čine komandant, načelnik i članovi štaba, a u gradskom i opštinskom štabu i zamenik komandanta štaba. Štab za vanredne situacije obrazuje, po potrebi, pomoćne stručno-operativne timove za specifične zadatke zaštite i spasavanja. Komandant opštinskog štaba za vanredne situacije je predsednik opštine, po položaju.

Štab za vanredne situacije obavlja sledeće poslove:

1. Rukovodi i koordinira rad subjekata sistema zaštite i spasavanja i snaga zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama na sprovođenju utvrđenih zadataka;
2. Rukovodi i koordinira sprovođenje mera i zadataka civilne zaštite;
3. Razmatra i daje mišljenje na predlog Procene ugroženosti i predlog Plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
4. Prati stanje i organizaciju zaštite i spasavanja i predlaže mere za njihovo poboljšanje;
5. Naređuje upotrebu snaga zaštite i spasavanja, sredstava pomoći i drugih sredstava koja se koriste u vanrednim situacijama;
6. Stara se o redovnom informisanju i obaveštavanju stanovništva o rizicima i opasnostima i preduzetim merama;
7. Razmatra organizaciju, opremanje i obučavanje jedinica civilne zaštite, ovlašćenih, osposobljenih pravnih lica;
8. Sarađuje sa nadležnim organima zaštite i spasavanja susednih država u vanrednim situacijama;
9. Procenjuje ugroženost od nastanka vanredne situacije;
10. Donosi naredbe, zaključke i preporuke.

Opštinski, odnosno gradski štab za vanredne situacije, pored navedenih poslova obavlja i sledeće poslove:

1. Sarađuje sa štabovima susednih jedinica lokalne samouprave;
2. Imenuje menadžera zaštite i zamenika menadžera u naseljenim mestima;
3. Razmatra i predlaže donošenje odluke o organizaciji zaštite i spasavanja na teritoriji jedinice lokalne samouprave, odnosno grada.
4. Angažuje osposobljena pravna lica i druge organizacije od značaja za jedinicu lokalne samouprave.

12. SNAGE, SREDSTVA I KADROVI ZA REALIZACIJU MERA I ZADATAKA PREDVIĐENIH PLANOM ZAŠTITE I SPASAVANJA

Snage zaštite i spasavanja su:

- Štab za vanredne situacije;
- Jedinice civilne zaštite opšte namene;
- Vatrogasno-spasilačke jedinice,
- PolICIJA;
- Vojska Srbije;
- Osposobljena pravna lica za zaštitu i spasavanje;
- Crveni krst Srbije;
- Gorska služba spasavanja;
- Udruženja koja su osposobljena i opremljena za zaštitu i spasavanje.

Sredstva za zaštitu i spasavanje čine:

- sredstva i oprema sa kojom raspolaže jedinica lokalne samouprave;
- sredstva i oprema osposobljenih pravnih lica za zaštitu i spasavanje;
- sredstva i oprema građana (sredstva iz popisa);
- sredstva i oprema dobijena kao poklon – donacija.

Kadrovi za realizaciju mera i zadataka predviđenih planom zaštite i spasavanja su:

- članovi Štaba za vanredne situacije;
- poverenici i zamjenici poverenika civilne zaštite;
- pripadnici jedinice civilne zaštite;
- direktori osposobljenih pravnih lica za zaštitu i spasavanje;
- lica koja profesionalno obavljaju poslove vanrednih situacija (služba).

13. OSMATRANJE, RANO UPOZORAVANJE, OBAVEŠTAVANJE I JAVNO UZBUNJIVANJE U SISTEMU ZAŠTITE I SPASAVANJA

Sistem osmatranja, ranog upozoravanja, obaveštavanja i uzbunjivanja je skup kapaciteta neophodnih za pravovremeno prikupljanje podataka, detektovanje udesa, njihovu analizu i izradu prognoza, širenje informacija značajnih za upozoravanje pojedinaca, zajednica i organizacija koje mogu biti ugrožene nekom opasnošću kako bi se pripremili i na vreme reagovali čime se smanjuje verovatnoća nastanka štete ili gubitaka.

Osnovni zadatak sistema osmatranja, ranog upozoravanja, obaveštavanja i uzbunjivanja je otkrivanje, praćenje i prikupljanje podataka o svim vrstama opasnosti koje mogu ugroziti ljude, životnu sredinu, materijalna i kulturna dobra. Vlasnici telekomunikacionih sistema i sredstava dužni su da službi 112 omoguće prioritarno korišćenje veza u vanrednim situacijama.

Subjekti sistema osmatranja, ranog upozoravanja, obaveštavanja i uzbunjivanja su: Služba 112, organi državne uprave, policija, Vojska Srbije, privredna društva, službe od javnog interesa i druga pravna lica koja se u okviru svoje redovne delatnosti bave osmatranjem, evidentiranjem, analizom i prognoziranjem određenih pojava i stanja u hidrometeorologiji, seizmologiji, zaštiti od požara, vodoprivredi, hemijskoj i radiološkoj zaštiti, zdravstvu, poljoprivredi, elektroprivredi, saobraćaju i drugim oblastima.

Subjekti koji operativno prikupljaju podatke, uključujući i podatke iz međunarodne razmene, dužni su da obaveštavaju Službu 112 o opasnostima iz vazdušnog prostora, stanju vremena, klime i voda i da dostavljaju analize, prognoze i upozorenja o hidrometeorološkim i geološkim pojavama, elementarnim nepogodama, drugim prirodnim, tehničko-tehnološkim i drugim većim nesrećama, kao i o sadržaju opasnih materija u vazduhu, zemljištu i vodama iznad dozvoljenih vrednosti i sve druge prikupljene podatke o pojavama koje mogu ugroziti ljude, materijalna sredstva i životnu sredinu. Subjekti koji vrše automatsko prikupljanje podataka, dužni su da obezbede njihovo automatsko prosleđivanje Službi 112.

Sistem uzbunjivanja se sastoji od odgovarajućih javnih sirena, uređaja, spojnih puteva i tehničkih sredstava za upravljanje, kao i njihove organizacije razmeštaja, procedure upravljanja, upotrebe i održavanja. Izgradnju i održavanje sistema za uzbunjivanje finansira jedinica lokalne samouprave, u skladu sa Procenom ugroženosti zakonom o vanrednim situacijama,

akustičkom studijom i drugim propisima i opštim aktima. Sistemom za uzbunjivanje upravlja nadležna služba.

Za potrebe praćenja stanja i upravljanja vanrednim situacijama, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave mogu formirati situacioni centar. Situacioni centar je obavezan da prikupljene podatke dostavlja teritorijalno nadležnom operativnom centru 112.

15. ZAKLJUČAK

Pored navedenog sadržaja Podsetnik treba da sadrži određene podatke iz Plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama lokalne samouprave neophodne za organizovanje i operativno upravljanje u vanrednim situacijama.

Cilj sprovedene obuke u jedinicama lokalne samouprave je bio da unapredi pripremu i spremnost kapaciteta na lokalnom nivou za adekvatno reagovanje u hitnim i iznenadnim situacijama i pružanje odgovarajuće pomoći ugroženom području - zajednici.

U neposrednom kontaktu sa članovima štaba i poverenicima civilne zaštite, kao i na osnovu ličnog uvida i saznanja, a u cilju sagledavanja mogućnosti za povećanje kapaciteta lokalnih samouprava za reagovanje u vanrednim situacijama, može se zaključiti da u većini lokalnih samouprava nije urađena potrebna regulativa i dokumentacija i stoga predložimo kao prioritete sledeće mere - zadatke:

Uraditi i sprovesti usvajanje potrebnih internih normativno-pravnih regulativa sa ciljem da se obezbede i uspostave sistemi zaštite i spasavanja na teritoriji koja je u odgovornosti lokalne samouprave, shodno obavezama iz Zakona o vanrednim situacijama.

Izraditi i usvojiti Procenu ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća na teritoriji opštine u skladu sa članom 14. tačka 12a i članom 15. tačka 10. Zakona o vanrednim situacijama [Službeni glasnik RS" br. 111/09, 92/11 i 93/12].

Izraditi Plan zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama za opštinu, kao osnovni i najvažniji dokumenat u sistemu zaštite i spasavanja shodno članu 15. tačka 10. Zakona o vanrednim situacijama [“Službeni glasnik RS”, br. 111/09, 92/11 i 93/12]. Osnov za izradu Plana zaštite i spasavanja su podaci i zaključci predloženih mera (strukturnih i nestrukturnih) iz Procene ugroženosti od elementarnih nepogoda i drugih nesreća. Izrađuje se u skladu sa Uputstvom o metodologiji za izradu procene ugroženosti i planova zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama [“Službeni glasnik RS”, br.96/12 od 5.10.2012. godine].

Formirati jedinice civilne zaštite opšte namene za teritoriju opštine, shodno članu 15. tačka 13. Zakona o vanrednim situacijama. Jedinica lokalne samouprave organizuje i oprema jedinice civilne zaštite opšte namene u skladu sa Odlukom o organizaciji i funkcionisanju civilne zaštite na teritoriji jedinice lokalne samouprave odnosno opštine, što je u skladu sa članom 15. tačka 1 Zakona o vanrednim situacijama.

Potrebno je obezbediti neophodnu opremu Štabu za vanredne situacije, za pripadnike jedinice civilne zaštite, poverenike i zamenike poverenika civilne zaštite, a pre svega komunikacionu opremu odnosno sredstva veze (za analogne, digitalne RmR kao i za TETRU) kao i odgovarajuću odeću, obuću i opremu. Oprema se nabavlja na osnovu Pravilnika o ličnoj i materijalnoj formaciji jedinica civilne zaštite koja se utvrđuje u saradnji sa nadležnom službom MUP-Sektor za vanredne situacije i sastoji se od odeće, obuće i materijalno-tehničkih sredstava (uređaju, alati, vozila i drugo) u skladu sa Pravilnikom o opremanju jedinica civilne zaštite.

Uraditi studiju potencijalnih plavnih zona od bujičnih poplava i vodotokova drugog reda i povezati ga sa monitoring sistemom obaveštavanja i uzbunjivanja.

Uraditi Studiju akustičnosti i projekat sistema osmatranja, ranog upozorenja i javnog uzbunjivanja za teritoriju opštine.

Izraditi adekvatnu evidenciju - bazu podataka na osnovu podataka iz Plana zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama.

Predstaviti na adekvatnoj karti (papirnoj ili digitalnoj) zone rizika po opasnostima, na osnovu procene ugroženosti za opštinu.

Izraditi godišnji, srednjoročni i dugoročni plan razvoja sistema zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama za teritoriju lokalne samouprave.

16. LITERATURA

1. Nacionalna strategija zaštite i spasavanja (SG RS br. 111/09, 92/11, 93/12)
2. Zakon o vanrednim situacijama (SG RS br. 111/09,92/11,93/12);
3. Uredba o sastavu i načinu rada štabova za VS (SG RS br. 98/10)
4. Upustvo o metodologiji za izradu provere ugroženosti i planova zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama;
5. Uredba o sprovođenju evakuacije (SG RS 22/11)
6. Priručnik za obuku štabova za VS
7. Priručnik za obuku poverenika CZ

BELEŠKE

